

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 50.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издави за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

НА ПОЗОРНИЦИ И У ЖИВОТУ.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ, НАПИСАО М. Ш. М.

(Наставак.)

Станић. (*Као и горе, за себе.*) Несносна блебутушо, хоћеш ли већ отићи једном! Та ја те и онако не слушам, по мени можеш рећи и колико ти је година.

Петровићка. Па онда, знате, не „пасују“ они само на позорници, него и у животу. Још сам и то чула, и то ми је врло жао, да ја, као најбоља пријатељица даничина и то још од детињства, морам то тек из друге руке да примим, да сте заиста и ви „саизволели,“ да се њих двоје. . . . (*Брзо.*) Је л' тако, господине?

Станић. (*Као и горе.*) Јесте, јесте!

Петровићка. (*За себе.*) Еј, наопако то је зло! А знала сам да ће се овај глупак одмах избрбљати. (*Гласно.*) Дакле биће сватова?

Станић. (*Који се љушишо окренуо, да би дао знака своле негодовању, што већ не одлази, чује ово и сасвим мирно.*) А ко се то жени?

Петровићка. Па зар ми нисте сад баш рекли?

Станић. Ко? Ја?! Нисам ни речице про-
словио!

Петровићка. Та зар ми нисте овога тренутка рекли, да ваша Смиљка полази за г. Павловића?

Станић. Ја то рекао? Но, јесте-л' чули, то је прилична порција без —

Петровићка. (*Упада му у реч.*) О, молим, молим! Онда извините, мени се ваљда само тако причинило. (*За себе.*) Аха, тргао се, што ми је рекао. Сетио се даничине лекције и муштрања, али сад већ протрч зече — на жалост! (*Гласно.*) А сад идем, извините ако сам вас задржала.

Станић. (*Посматра је.*) А зар нећете ићи Даница?

Петровићка. Не могу сад никако, не могу. Задржала сам се, но поздравите је и реците јој, да ћу мало после доћи да чес — т. ј. (*удара се по устима*) доћи ћу да видим — тоалету. (*За себе.*) О, сирота Поповићка! (*Жалосно.*) Сад

нема ништа ни од оног, што ми је обећела! (*Гласно.*) Службеница ваша г. Станићу!

ЈЕДАНАЕСТА ПОЈАВА.

Станић. (*Сам.*)

Станић. (*Љушишо.*) Но, ако ја нисам награјисао са том брбљушом! Сад она још зацело држи, да је Павловић испросио нашу Смиљку и по часа неће проћи па ће то већ знати цела варош. С тога није хтела ни да иде Даница, та где би се така „новост“ у њој скрасила и за четврт минута! Ја само неznam што наша варош плаћа добошара, док има оваких женскиња! А увек сам имао респекта од ње и чувао је се, као да сам знао, да ћу једном тако љуто страдати због ње. Који ју је ђаво само баш сад амо и нанео! Биће сад: „Ите, молим вас, а од кога сте чули?“ „Од г. Станића самог, здравља ми.“ Још може доћи и до ушију Павловићевих, а доћи ће зацело, те може човек још и посумњати на мене, као да сам какав маневар хтео да учиним. А свему је томе та Даница крива, што је зивка ваздан и трпи у кући, те заседне ту као кост у грлу, све испитује, а језик јој непрестано палаца. Е, ал' та је сплеткаруша „пријатељица из детињства“. Та сто врагова да су је однели, и кад ми је први пут дошла у кућу — та бар овог чуда не бих дочекао! О, жене, жене! . . . Сад тако човек да настрада због вас прав, здрав . . . (*Одлази љушишо и очајно на лево.*)

ДВАНАЕСТА ПОЈАВА.

Смиљка, Душан и Петровићка (*улазе на врата у дну.*)

Смиљка. Молићу да ме извините само на тренутак, два. Идем да јавим мамици, да смо се вратили.

Петровићка. Иди, иди, рано, а ја ћу међу тим ту остати са господином Павловићем.

Смиљка. (*Одлази на десно.*)

ТРИНАЕСТА ПОЈАВА.

Душан, Петровиќка.

Петровиќка. Хвала богу, кад смо само остали на само! С тога сам се и вратила сад с вама, и ако имам хитна посла, што хоћу да вам одговорим на ваше питање.

Душан. Какво питање?

Петровиќка. Та зар сте већ заборавили? Да, да, заљубљени људи су врло заборавни, знам и ја то из искуства! Сетила сам се, за бога, имена ваше младе, па сад —

Душан. (Брзо.) Дакле, како се зове?

Петровиќка. Још ваљда мислите да не знам? О, од мене се не да ништа сакрити! Колико пута још хоћете то да вам речем? С тога ће најбоље бити да ми увек одмах све признате и речете што знате, јер пред-а-мном и тако нема тајана! Ваша вереница зове се, зове —

Душан. (Нагло.) Но, Ма —

Петровиќка. Какво Ма —, хоћете ваљда да ме заварате каквом Макреном! Зове се — Смиљка.

Душан. (За себе.) И не превари ме моја слутња! Сад како само да јој избијем то из главе? (Гласно.) О, не, драга госпо, ви се варате љуто —

Петровиќка. На против, господине! Из си-

гурних сам уста ја то чула. Од смиљчиног — оца.

Душан. Шта, од господина Станића? Та је л' то могуће? (За себе.) Шта то може бити? Но тако је исто могла рећи и њему, да је то од мене чула. Грозна баба!

Петровиќка. Да, да, баш од њега самог! А, видите, ја имам за вас много бољу партију.

Душан. (За себе.) Како само да се извучем, па да баба остане у платци! (Премислила међу-шим, гласно.) Заиста?

Петровиќка. О, много бољу! А је л' те, речите ми, да ли је заиста све свршено са Смиљком?

Душан. (За себе.) Ха! шат ми ово испадне за руком. (Гласно.) Ја се, госпођо, заиста налазим у великој неприлици. Не знам само како сте могли чути од господина Станића, да ја узимам Смиљку за жену, кад није још ништа у ствари —

Петровиќка. (која за време целе ове појаве врло опрезно и полако говори и на сва враћа пазу.) Шта, ви је нисте ни просили?

Душан. На моју реч, не!

Петровиќка. Па да коју онда узимате за жену?

(Наставиће се.)

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Добре воље. Шаљива игра у четири чина, написао Милан Савић; први пут приказана у Новоме Саду 6. марта о. г.)

И опет је Милан Савић јунак у пуном смислу! . . . Прошао кроз незграпне руке целатове; ранила га оштрица женскога језика; тровао га јед увређене сујете: — и он још жив и здрав. Ето га и опет на бојишту:

„Види му се мријет' му се неће,

А јест нешто што га напрјед креће.“

То „нешто“ мора да је ухватило корена у њему. То „нешто“ је јамачно његово чисто унутарње убеђење, па оно га храбри и брани. То „нешто“ мора да је она тајанствена искра, што му цео живот загрева, која се не да ласно угасити, а ни ласно утајати. Од те искре ври крв у жилама његовим; од те искре гори ватра у срцу његовом. Сажихући своје рођено огњиште тај плам другоме светли.

И јесте: ето сад видимо, да је Милан Савић даровит писац, одушевљена песничка, чиста нарав. Баш се — с правом и неправедно — ви-

кало и виче на њега; баш је он у црној књизи код некога дела наше публике; баш се његови новитети ишчекују с неком предрасудом: па опет ето дође време, да све то умукне, да се то помири. Нови Сад — чујте — Нови Сад је примио најновији комад Савићев, а шта то значи, знаће само онај, који је у наше прилике — особито последњег доба — боље посвећен.

Него се Милан Савић показао и избором као јунак. Предмет му је чудан, ориганалан и по својој природи тако опасан, да захтева правог витеза. Изнео нам је честита, образована и разборита човека у сукобу са — тако рећи — најнижом страшћу човечијом, са пијанством. Борба је тако жестока, да мора доћи до прелома, а тај прелом изнесен је са моралном тенденцијом: све фазе у сукобу показују страдање страсниково, а борба се свршује победом бољег принципа у човеку.

Рекох, да је тај предмет веома опасан. Пијанство као страст није појетичан објекат, и по томе не би могао служити за драмску обраду. Истина је, да по гдекада баш та страст судбоносно захвата у живот и смерове било поје-

диног човека, било целе породице и народа; истина је, да се из тога могу изродити конфликти снажне, управо, драмске нарави; али је пијанство нека врста телесног недостатка, и не потиче из оних унутрашњих извора, што је карактеристика правих моралних заблуда. Пијанство није кривица, није стампутица душе, него је патолошки појав тела — било то човечијег, било то друштвеног — па с тога и не би смело ући у освешћени храм појезије. Ко хоће да га унесе, мора бирати форме, које приличе светињи онога места, и мора имати природних услова, који ће га тамо одржати.

Милан Савић је сретно испунио те услове и унео у појезију онај предмет, који је по својој природи њој противан. Он нам је представио пијанство у таквом облику, да се ми с њиме можемо помирити, а помирује нас с њиме срествима, која одлучно спадају у појезију. Гадног страшика излечи друга, али племенита страст, која из унутарњости потиче, па тиме су отворена врата бољим осећајима — појетичнијим замислима. Ми јунака, истина, видимо пијана, али у унутарњости његовој ниче у исти мах снажнија и лепша страст, па у колико она напредује, у толико се ми заносимо за њом, и заборављамо на све друго. Она нам се у души нашој чини тако силна, да ће све свладати, и ми морамо веровати у природност пишчеве замисли. Наше боље уверење одводи нас са прозе телесних патолошких појава у царство свемоћних појетских осећаја, па ту се наслађујемо.

И заплет је чудноват, оригиналан. Јунак комада не сећа се, шта је у Ђору урадио: не зна, да је пољубио неку младу непознату девојку и неку матору удовицу, па да је тиме с једне стране побудио гнушање, а с друге опет наертљиву љубавност. И тек што је изгладио једно, ево му стаде у пут друго: тек што је помирио девојку, у коју се после заљубио, ето му маторе удовице, да својом наертљивошћу све то поквари.

Пољубац у Ђору није ретка ствар, и „Пијаној снашници мили су девери.“ Та шта човек у пијанству не каже и не учини, што трезан никада не би. И то није ништа неприродно, да има људи, који се трезни не сећају онога, што су у пијанству учинили. Најпосле са свим је наравно, да отмена, разумна девојке не подноси пијанца, да већ поматора удовица баш много не бира, и да се девојци тек онда отворе очи, кад види, каква јој је супарница. Све је то са свим природно и са свим оправдано, али ипак за то тако необично и оригинално, да се без неких срестава не би дало zgodно употребити. Писац је та срества прихватио, те је од тих елементарних учинио леп, занимљив и жив заплет.

Решење заплета је већ слабије и непри-

родније. Изгледа нам, као да је мало омахнуто, насилно — већ с тога, што не стоји у сразмери са заплетом. Колико се девојка бори, док се сломије први пут, да заборави гадну страст јунакову; колико се згади на њега по други пут, кад види удовицу и чује њене захтеве, па свега тога у један мах нестане, без права узрока, без јака психолошка основа. Натарош Трбић, истина, није управо *deus ex machina*, али његов одношај према удовици, његово разлагање тога случаја, и његов начин, да уклони сметњу, тако је индиферентан за девојку, да не може послужити као узрок њеноме обрту. Једино што се може основано помишљати, то је, да је љубав девојчина према нашем јунаку до тога доба дошла до неодољиве снаге, па да је управо то учинило преват у души њеној. Али ако то узмемо, не знамо, шта ћемо с натарошем.

Према овоме могли бисмо писцу саветовати, да цео 4. чин преради и да расплет боље изведе. Поред психолошких недостатака његових слабији је 4. чин већ и у другим погледима. Највише му се може замерити нека чудновата неотесаност, којом дишу готово све особе његове против своје нарави. Ми чисто не можемо да познамо људе из прва три чина, кад видимо шта раде са оном јадном удовицом. Ако писац хоће да удовицу намигушу казни, онда нека је казни тако, како не ће укаљати оне друге карактере, који до тада беху чисти и симпатички. Овако је учинио од удовице створ, који буди сажаљење, не подмех; а од других особа сурове људе, без срца и душе, што није конзеквентно. Ни сам натарош не сме бити суров, ако писац хоће да за њ симпатије стече, и да од њега учини праведног судију туђега греха.

Поред тога било би још по гдешто за поправку. Избегла би се репетиција кад би н. пр. у 3. чину помира између Јелене и Лазе тек до некле успела, па се прекинула доласком Јецићке. Јелена нека се колеба у души, хоће ли заборавити на оно, што је било, те опростити Лазу, а у тај мах нека Јецићка ступи, те ту борбу доврши. Тако не би морало бити две помире, и ефекат би био чистији, а и снажнија. И први састанак Јелене и Лазе могао би се боље извести. Где писац хоће да изненади, треба да је кратак, па ипак за то јасан. Дуга разлагања и отезања око речи нису ту на свом месту, и потиру јачину утиска. Најпосле би и вредност комада подигло, кад би се на пр. карактер Јеленин, Лазин и Јовановићкин још јаче маркирао, да од других одудара. Њих троје су отмене душе, образовани људи, који тиме једно друго к себи привлаче, а оним другима импонирају.

(Свршиће се.)

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

54. ПРЕСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 35.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 27. МАРТА 1886.

Први пут:

НА ПОЗОРНИЦИ И У ЖИВОТУ.

ШАЉИВА ИГРА У 1 ЧИНУ, НАПИСАО М. Ш. М.

ОСОБЕ:

Милутин Станић, економ	Милојевић.	Савета Петровићка, удовица	Ј. Добриновићка.
Даница, жена му	Д. Ружићка.	Душан Павловић, адвокат	Ђурђевић.
Смиљка, кћи му	Д. Бандобранска.	Збива се у станићевој кући.	

За тим:

ПРЕКИ ЛЕК.

ШАЉИВА ИГРА У 1 ЧИНУ, НАПИСАО МИТА КАЛИЋ.

ОСОБЕ:

Радослав Вуковић, адвокат	Ружић.	Крстићка, даринчина мати	Ј. Добриновићка.
Даринка, жена му	Л. Хаџићева.	Живана, собар. вуковићева	М. Максимовићева.
Збива се у вуковићевом стану.			

На послетку:

П Р К О С.

ШАЉИВА ИГРА У 1 ЧИНУ, С ПЕСМАМА, ПО Р. ВЕНЕДИКСУ ПОСРБИО ДР. АНДРЕЈЕВИЋ,
МУЗИКА ОД А. МАСИМОВИЋА.

ОСОБЕ:

Селаковић, богатан	Добриновић.	Која, муж јој	Марковић.
Ката, жена му	Ј. Добриновићка.	Милан } у служби којиној	Ружић.
Јелка, кћи им	Л. Хаџићева.	Која }	Д. Ружићка.
Збива се у којиној кући.			

У суботу 29. марта: „МАМИЦА“. Шаљива игра у 3 чина, написао Е. Сиглигети,
за српску позорницу удесно А. Хаџић.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5
после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10¹/₂ САХАТА.